

K PŘEKONÁVÁNÍ ZABEZPEČOVACÍHO PÁSM V ÚTOČNÉ OPERACI

Způsob bojové činnosti vojsk vševojskové armády při odražení nepřátelské ozbrojené agrese může mít různé formy v závislosti na způsobu rozpoutání války nepřítelem a konkrétní situaci.

V závislosti na podmínkách zahájení nepřátelské ozbrojené agrese a situaci vlastních vojsk může první operace vševojskové armády při svém zahájení nabýt formu pohraničního střetného sražení. V nepříznivých podmínkách (jestliže se nepříteli podaří dosáhnout předstihu v operačním rozvinutí vojsk, vytvořit rozhodující převahu nebo způsobit vojskům armády značné ztráty hromadným jaderným úderem při zahájení agrese) může armáda zahájit operaci odražením nepřátelských úderů s cílem vytvořit podmínky pro přechod hlavních sil do útoku. Na některých směrech se může při přechodu do útoku setkat s předem připravenou a zaujatou **hluboce členěnou nepřátelskou obranou**.

V tomto článku chci uvést hlavní zásady při překonávání nepřátelského **pásma boje na zdrženou**, popř. **zabezpečovacího pásma** při zahájení útočné operace vševojskové armády na začátku války.

Jak vyplývá z možných podmínek přechodu vševojskové armády do útočné operace, může být na některých směrech jedním z hlavních úkolů operace, v některých případech i jejím cílem, ovládnout nepřátelskou obranu na celou hloubku a vytvořit příznivé podmínky pro další rozvíjení operace frontu. Pak bude uspořádání nepřátelské obrany, zámysl a způsob jejího vedení jedním ze základních faktorů, který určí způsob vedení útočné operace.

Při přechodu nepřítele do **obranu v důsledku neúspěchu ve střetném sražení** po zahájení agrese bude se snažit nepřijmout hlavními silami boj v prostoru, kde utrpěly porážku (na čáře, na kterou byly sraženy). V pokračujícím

sražení by to zpravidla vedlo k dalšímu neúspěchu. V takovém případě bude nepřítel usilovat o vyvedení hlavních sil z dotyku, připravit a zaujmout obranu hlavními silami na výhodné čáře v hloubce. Bude se snažit o vytvoření příznivějších podmínek pro rozhodující sražení ve výhodném prostoru v hloubce. Odchod hlavních sil bude za těchto podmínek krýt vyčleněnými vojsky vedením boje na zdrženou.

Pokud bude nepřítel zaujímat obranu na některých směrech **záměrně předem** (před zahájením agrese), bude tomu tak především s cílem ušetřit síly a prostředky, aby je mohl použít na rozhodujícím směru. Obranou na méně důležitých směrech oslabit nebo zničit naše vojska, udržet důležité prostory a vytvořit i na těchto směrech podmínky pro přechod do útoku.

Také v tomto případě se bude nepřítel snažit především o využití výhodných terénních čar v hloubce. Hlavními silami připravit obranu na těchto čarách v hloubce, uchránit je před silnými palebnými údery při zahájení operace a připravit je k rozhodujícímu sražení ve výhodném prostoru.

Podle zásad polních řádů hlavních armád zemí NATO se v případech, kdy hlavní síly zaujímají obranu v hloubce, vytváří v rámci skupiny armád **zabezpečovací prostor**. Tento prostor se skládá ze **zabezpečovacího pásma** armádních sborů prvního sledu (americká armáda) nebo z **pásma boje** na zdrženou (západoněmecká armáda). Zabezpečovací pásmo armádního sboru USA může dosahovat **hloubku až 75 km**, pásmo boje na zdrženou armádního sboru podle zásad vedení bojové činnosti pozemního vojska NSR je **hluboké 30–40 km**.

[Poznámka: Vzhledem ke shodnému cíli a prakticky i stejným zásadám vedení bojové činnosti krycích vojsk v pásmu boje na zdrženou podle názorů armády NSR a v zabezpečovacím pásmu podle názorů armády USA používám pro označení těchto pásem pro zjednodušení termín „zabezpečovací prostor“ jako termín nadřazený a obecný. Určité odlišnosti se podle ustanovení polních řádů různých armád NATO projevují v uspořádání těchto pásem. V těchto případech, kdy tato pásma budou zřizovat dva sousední armádní sbory různých armád, bude zřejmě uspořádání pásem koordinováno v rámci skupiny armád].

Cílem bojové činnosti krycích vojsk v zabezpečovacím prostoru je zjistit složení a uskupení vojsk protivníka a směry jejich úderu, přinutit je k předčasnému rozvinutí hlavních sil, vyčerpávat a dezorganizovat je, způsobit jim ztráty, usměrnit jejich útok na směrech a do prostorů výhodných pro jejich zničení, klamat útočníka o uspořádání obrany a získat čas pro hlavní síly k přípravě nebo zdokonalování obrany a odražení útoku.

Vytvoření zabezpečovacího prostoru a vedení bojové činnosti v něm ať již v podmínkách, kdy nepřítel přešel do obrany **záměrně předem** nebo přechází do obrany v důsledku neúspěchu po zahájení agrese, nabylo v soudobých podmínkách vedení operace značného významu. Rychlé **překonání zabezpečovacího prostoru** má rozhodující význam pro další vývoj a průběh operace. Na směrech, kde přechod vševojskové armády do útočné operace bude mít formu útoku na nepřítel v obraně, bude překonání **zabezpečovacího prostoru** zpravidla důležitým dílčím **operačním úkolem** armády. Význam splnění tohoto operačního úkolu pro další vývoj operace je zvýrazněn také tím, že je spojen i s překonáním pohraničního jaderného minového pásu nebo v případě vedení operace bez použití jaderných zbraní s ovládnutím prostorů připravených pro zřízení jaderných minových zátarasů.

Uspořádání zabezpečovacího prostoru a zásady vedení bojové činnosti nepřítele v něm

Podle zásad vedení bojové činnosti pozemních vojsk západoněmecké armády může mít prostor obrany armádního sboru šířku 90—100 km. **Pásmo boje na zdrženou** organizované před předním okrajem obrany na vzdálenost 30 až 40 km se skládá z předsunutého postavení, postavení krycích vojsk a systému překážek a zátarasů. **Postavení krycích vojsk** se buduje ve vzdálenosti 15—20 km i více od předního okraje. Obsazují je krycí odřady v hodnotě 1 až 2 zesílených praporů (včetně průzkumných) od každé divize prvního sledu. Krycí odřady se rozmísťují s rozestupy 8—10 km. Obsazují a budují několik čar boje na zdrženou. Ve vzdálenosti 2—4 km před předním okrajem obrany zřizují jednotky vysílané brigádami prvního sledu **předsunuté postavení**.

Armádní sbor americké armády může bránit pásmo široké 60—120 km i více. **Zabezpečovací pásmo** organizované před předním okrajem obrany se skládá z **pásma činnosti krycích vojsk, všeobecného a bojového zajištění**. Krycí vojska mohou být vyčleněna v síle lehkého obrněného pluku, brigády až obrněné (mechanizované) divize a lehkého obrněného pluku. Krycí vojska v síle divize mohou působit na vzdálenost až 75 km od předního okraje obrany. Postavení všeobecného zajištění se zřizuje ve vzdálenosti 8—16 km od předního okraje obrany. Obsazují je jednotky a útvary v síle zesíleného praporu (včetně průzkumného) až brigády od divizí prvního sledu. Bojové zajištění vysílají brigády prvního sledu na vzdálenost 1—2,5 km od předního okraje obrany.

Do pásma boje na zdrženou armádního sboru NSR tak mohou být vyčleněny síly v hodnotě 5—8 zesílených praporů, do zabezpečovacího pásma armádního sboru USA může být vyčleněna hodnota 6—15 praporů krycích vojsk a dalších 3—6 praporů v postavení všeobecného zajištění.

Budou-li do zabezpečovacího prostoru vyčleněny větší síly, budou se zpravidla rozmísťovat na dvou postaveních za sebou současně. Na jednom postavení v zabezpečovacím pásmu nebo pásmu boje na zdrženou tak může být 5—8 zesílených praporů a na jeden prapor může připadat 10—15 km šířky pásma. Bereme-li v úvahu síly všeobecného zajištění, může být v zabezpečovacím pásmu armádního sboru USA celkem hodnota asi 9—21 praporu a hustota sil na celou hloubku zabezpečovacího pásma může dosahovat hodnotu jednoho praporu na 6—12 km šířky pásma.

V pohraničí může být součástí zabezpečovacího prostoru **jaderný minový pás** hluboký 15—20 km. V závislosti na důležitosti směru může v něm hustota jaderných min dosahovat 0,5—1 jadernou minu na 1 km fronty.

Bojová činnost krycích vojsk se podle zásad v polních řádech má vyznačovat vysokou manévrovostí, širokým využíváním neúčinnějších způsobů vedení palby a využitím výhodného terénu.

Způsob vedení bojové činnosti krycích vojsk je založen na kombinaci úporné, avšak dočasné obrany s útočnou činností s omezenými cíli při protiztečích. Střídáním těchto dvou základních druhů bojové činnosti se má útočník klamat o skutečném zámyslu, síle vojsk a uspořádání obrany. Vedení obrany v bojové činnosti krycích odřadů má převažovat.

Obranu na stanovených čarách chtějí vést s cílem nutit útočníka k neustálému rozvíjení a zahajování útoku, vyčerpávat ho, způsobit mu ztráty, vytvářet výhodné podmínky pro jeho ničení jadernými údery, údery letectva a palbami dělostřelectva.

Protizteče povedou pouze za výhodných podmínek s cílem zničit alespoň část vojsk nebo umožnit ústup silám v dotyku. V některých případech mohou být protizteče vedeny s cílem dokončit zničení uskupení útočníka na daném směru využitím účinků jaderných úderů nebo úderů letectva.

Hlavní zásady vedení bojové činnosti vojsk vševojskové armády při překonávání zabezpečovacího prostoru

Při správném chápání významu překonání zabezpečovacího prostoru při přechodu vševojskové armády do útočné operace vidíme, že je dílčím operačním úkolem, ale úkolem, který má rozhodující význam pro další průběh operace. Ke zmaření nebo alespoň vážnému narušení zámyslu nepřítele na další vedení operace je nutné překonat zabezpečovací prostor ve vysokém tempu. Při jeho překonávání je třeba však šetřit hlavní síly a uchovat jejich bojovou schopnost, nepřipustit nadměrnou spotřebu jaderných náplní a materiálu, zejména munice k ničení krycích vojsk nepřítele. Hlavním cílem bojové činnosti vojsk vševojskové armády bude překvapivě proniknout k přednímu okraji obrany hlavních sil nepřítele nebo je předejít v ovládnutí šáry výhodné pro organizaci obrany a vytvořit výhodné podmínky pro ovládnutí obrany hlavních sil nepřítele na celou hloubku z chodu nebo v krajním případě pro průlom této obrany se zkrácenou přípravou.

K dosažení tohoto cíle budeme překonávat zabezpečovací prostor nepřítele na směrech a k jeho překonání vyčleníme především předsunuté odřady.

V závislosti na šířce útočného pásma, síle a uskupení nepřítele, síle a možnostech vlastních vojsk a množství výhodných směrů i jejich významu bude třeba v rámci vševojskové armády vyčlenit hodnotu 4—6 zesílených motostřeleckých (tankových) pluků jako předsunutých odřadů divizí. Znamená to mít v prvním sledu 3—4 motostřelecké (tankové) divize a u každé divize 1—2 zesílené pluky jako předsunuté odřady.

Takové uspořádání operační sestavy vševojskové armády umožňuje vyčlenit potřebné síly pro překonání zabezpečovacího prostoru a v prvním sledu vytvořit dostatečně silné uskupení k ovládnutí obrany hlavních sil nepřítele z chodu. Současně umožňujeme mít dostatečně silný druhý sled v hodnotě nejméně 1—2 divizí. Vytváří podmínky pro zesílení prvního sledu k ovládnutí nepřátelské obrany nebo rozvíjení úspěchu zasazením divize druhého sledu.

Vyčlenění 1—2 pluků jako předsunutých odřadů divizí prvního sledu umožňuje vytvořit potřebnou převahu sil a prostředků ke zničení krycích vojsk nepřítele na důležitých směrech. Současně umožňuje vést manévrovou bojovou činnost na směrech, využití mezer v sestavě krycích vojsk, rychlé proniknutí do jejich očkrytých boků a hloubky sestavy.

Hlavním úkolem předsunutých odřadů je proniknout sestavou krycích vojsk nepřítele ve vysokém tempu, vklínit se do sestavy divizí prvního sledu hlavních sil nepřítele, narušit tak celistvost jejich obrany, zabezpečit plynulý postup hlavních sil armády a vytvořit podmínky pro jejich zasazení k ovládnutí nepřátelské obrany z chodu.

Úspěch boje předsunutých odřadů závisí na tom, zda se jim podaří zabránit krycím silám nepřítele plánovitě odejít na další postavení v hloubce nebo přinutit je k vedení boje **na dvou postaveních současně**. Tím mohou zmařit zámysl vedení boje krycích vojsk. Ten je založen na učlenění bojové sestavy do dvou sledů, postupně do hloubky vedení obranné bojové činnosti, včas-

ném odpoutání se jednotek a vzájemném překračování dvou sledů krycích vojsk k včasné organizaci obrany na výhodné čáře v hloubce. Ke zmaření zámyslu vedení bojové činnosti krycích sil nepřítele mohou sehrát významnou úlohu i **taktické vzdušné výsadky** použité na směru postupu předsunutých odřadů k ovládnutí výhodných terénních čar, důležitých komunikačních uzlů a ničení jednotek krycích sil nepřítele.

Předusunuté odřady povedou rozhodnou a manévrovou bojovou činnost na směrech. V součinnosti se vzdušnými výsadky, a využitím jaderných úderů, úderů letectva, paleb dělostřelectva a ztečemi především do boků týlu budou ničit krycí odřady nepřítele, ovládnou prostory uzlů jaderných minových zátarasů, výhodné čáry v hloubce, komunikační uzly a důležité prostory v obraně pásma divizí prvního sledu nepřítele. Předusunuté odřady se nebudou na dlouhou dobu zavazovat ničením nepřátelských krycích odřadů. Silná ohniska odporu budou obcházet, poutat je slabšími silami a přenechají jejich ničení hlavním silám. Na směrech, kde bude obrana krycích vojsk nepřítele zvlášť silná, bude proto někdy nutné zasadit i hlavní síly divizí prvního sledu a nedopustit ztrátu tempa útoku.

Hlavní síly divizí prvního sledu postupují pod ochranou přímého pochodového zajištění v praporech nebo plukovních proudech ve vzdálenosti 15 až 20 km za předsunutými odřady v pohotovosti k zasazení ke zničení bojeschopných uskupení krycích vojsk nepřítele na směru postupu. Na směrech, na nichž nebudou postupovat divizní předsunuté odřady, budou zpravidla vysílány předsunuté odřady od pluků prvního sledu. Druhé sledy divizí budou postupovat ve vzdálenosti 20 km za prvním sledem připraveny k zasazení k průlomu nepřátelské obrany.

K zabezpečení včasné a dostatečně silné palebné podpory předsunutých odřadů i zasazovaných hlavních sil bude zpravidla většina organického dělostřelectva divizí použita k posílení předsunutých odřadů. Posilové dělostřelectvo divizí bude zpravidla postupovat na čele hlavních sil pod ochranou přímého pochodového zajištění. Část tohoto dělostřelectva určená k boji s prostředky jaderného napadení a dělostřelectvem nepřítele bude postupovat bezprostředně za předsunutými odřady.

Armádní dělostřelectvo se bude přesunovat s hlavními silami divizí prvního sledu. Při dostatečném počtu komunikací může postupovat i po samostatné ose. Část armádního dělostřelectva určená k boji s prostředky jaderného napadení nepřítele může postupovat i za divizním dělostřelectvem na čele hlavních sil divizí prvního sledu.

Přemisťování oddílů vojenských raket řídí velitel armády tak, aby většina odpalovacích zařízení byla v pohotovosti k vedení jaderných úderů nebo k účasti v 1. jaderném úderu.

Armádní raketová brigáda zaujímá po sledech prostory bojového rozmístění tak, aby hotovostní baterie byly neustále připraveny k ničení zjištěných nepřátelských prostředků jaderného napadení, většina odpalovacích zařízení kdykoli v pohotovosti k vedení jaderných úderů a v případě přechodu na vedení bojové činnosti za použití jaderných zbraní celá brigáda v pohotovosti k účasti v 1. jaderném úderu frontu.

Pro dosažení vysokého tempa při překonávání zabezpečovacího prostoru má značný význam překonávání zátarasů všeho druhu a jejího zabezpečení přesunu hlavních sil. Ke zjišťování uzlů jaderných minových zátarasů a vytvoření potřebného počtu odřadů zneškodňování jaderných min, vytvoření

přechodů v nepřátelských zátarasech, úpravu a zřizování komunikací bude proto nutné použít většinu ženijních jednotek armády k posílení divizí prvního sledu s určením především pro posílení předsunutých odřadů a k vytvoření armádních odřadů zabezpečení pohybu.

Při překonávání zabezpečovacího prostoru je nutné, aby velitel armády použil přidělené úsilí stíhacího bombardovacího letectva především k ničení prostředků jaderného napadení, míst velení, míst řízení a navedení taktického letectva, bitevních vrtulníků, jednotek krycích vojsk při zaujímání obranných postavení v hloubce nebo při odchodu do hloubky a hlavních sil divizí prvního sledu nepřítele. Bojové vrtulníky (palebné podpory) je nejúčelnější použít k přímé podpoře bojové činnosti předsunutých odřadů.

Při překonávání zabezpečovacího prostoru velitel a štáb armády usměrní průzkum ke zjištění prostředků jaderného napadení, čar připravených k obraně a stupně jejich ženijního vybudování, uspořádání obrany, neobsazených úseků a silných i slabých míst obrany nepřítele.

Na základě zpráv o složení, uskupení a rozmístění hlavních sil nepřítele, uspořádání a stavu vybudování obrany a výsledků boje předsunutých odřadů usměrňuje velitel armády postup divizí prvního sledu tak, aby včas vytvořil výhodné uskupení pro ovládnutí nepřátelské obrany z chodu, organizuje všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk s důrazem na zabezpečení hlavního uskupení armády a včasné soustředění materiálu, zejména munice pro průlom nepřátelské obrany.

Zvláštnosti překonávání zabezpečovacího prostoru se odrazí i ve stanovení úkolů vojskům. Velitel armády bude usilovat o to, aby překonání zabezpečovacího prostoru nevyžadovalo dobu delší jak jeden den. K tomu stanoví zpravidla jako obsah úkolu dne divizí prvního sledu zničit hlavní síly krycích vojsk nepřítele a ovládnout důležité prostory na předním okraji nepřátelské obrany, které naruší její celistvost a umožňují zasazení hlavních sil k jejímu ovládnutí z chodu. V některých případech stanoví zvlášť i čaru, kterou mají ovládnout předsunuté odřady. Obsahem bližšího úkolu divizí prvního sledu může být zničení hlavních sil krycích vojsk nepřítele a ovládnout obranná postavení. Obsahem následujícího úkolu v podmínkách vedení operace bez použití jaderných zbraní může být dokončení zničení nepřítele na přístupech k obraně a ovládnutí čary výhodné pro zahájení útoku z chodu k ovládnutí důležitých prostorů nepřátelské obrany. Obsah bližšího a následujícího úkolu pluků jako předsunutých odřadů bude zpravidla shodný s obsahem úkolů divize.

Na závěr chci uvést, že překonání nepřátelského zabezpečovacího prostoru nabylo v soudobých podmínkách operačního významu. Při přechodu do útočné operace může být důležitým dílčím operačním úkolem armády. K jeho úspěšnému splnění je třeba při přípravě operace vzít v úvahu zvláštnosti jeho uspořádání a způsobu bojové činnosti nepřítele. Rozhodujícím úkolem útočné operace však je zničení hlavních sil nepřítele a ovládnutí jejich obrany na celou hloubku. Ke splnění tohoto rozhodujícího úkolu musí být zaměřeno úsilí velitele, štábu i vojsk armády i v případě překonávání zabezpečovacího prostoru.